

(המשך מעמוד 9)

עם אחיו, כשהו יחזור מפנמה ויחליט להישאק. מאז שנסגר בית הספר בכפר, נהג נג'אח לשמור על הכפר בלילות, ביחד עם גברים אחרים מתושבי הכפר. בתחילת ההתקוממות הוא לא התלהב במיוחד, אבל אחרי שלפני שבועיים נכנסו לכפר מתנחלים, הוא התגייס למיירה. בסוף חודש פברואר, כך סיפרו התור שבים, באו המתנחלים בפעם הראשונה לתורמוסאיה. זה היה באישון לילה.

אשה שבולה

שונאת את האיש שהרג את אבא...

הם הפיצו בין התושבים כרוז, שצידו האחד כתוב בעברית וצידו השני בערבית. הכרוז היה חתום עליידי בני היהודים בארמה הישראלית. הוא אמר לערכים שיש להם 22 מרינות, כבוד שליהודים יש רק מינה אחת והיא ישראל. הוא קרא לאנשים לעזוב את בתיהם וארמיותם וללכת לירדן, מכיוון ששם נמצאים רוב הפלסטינים. ביום השלישי בלילה, סיפרה אימו של נג'אח, הוא היה בתורנות-שמירה בכפר. הוא חזר הביתה ב-4 לפנות בוקר והלך לישון. כשקם, ב-11 לפני הצהריים, אמר שהוא יוצא. ביקשתי שלא יילך, אבל הוא אמר שלא אראג, שהוא יחזור לארצות-הצהריים. עם עוד עשרות צעירים מהכפר הוא עמד בכניסה לכפר, ליד הכניסה הראשי רמאללה-הסכם. הצעירים ערכו במקום הגפנה. הם לא חסמו את הדרך הראשי, אלא את הדרך הצדדית המובילה אל הכפר. הם לא ורקו אנשים, אמרו לי, לא העיעו צמיגים, גם לא הניפו רגלי פלסטין.

קצת אחרי השעה 1 בצהריים הגיעו האוטובוס. זה אוטובוס קבוע הנוסע מהתנחלות שילה ואליה. תושבי הכפר מכירים את האוטובוס ואת הדרך. האוטובוס נסע בצד ימין של הדרך מצפון לדרום, בעוד שתושבי הכפר, כך סיפרו, עמדו בצידו המזרחי (השמאלי) של הכביש, בדרדהג'שה אל הכפר. נהגיהאוטובוס סטה מהמסלול הימני אל המסלול השמאלי, הקרוב לכפר, הוציא את הנושק שלו והתחיל לירות לכיוון המפגינים. שני כדורים פגעו בחוזה של נג'אח.

הילדים פחדים לישון לבד

צעירים הועיקו מייד מכונית כדי לקחת את הפצוע לבית-החור לים ברמאללה. בדרך הם ראו מרחוק קבוצה של חיילים ומתנחלים, אך פחדו שלא יקחו מהם את הגופה, לכן חזרו לכפר. יש ניסו לתת לנג'אח עזרה ראשונה, אבל זה היה מאוחר מדי. הם ניסו לנסוע שוב לכיוון רמאללה, אבל החיילים עצרו אותם במחסום.

באותו הזמן שמעה אימו של נג'אח יריות ויצאה מהבית. היא ראתה את המכונית שהובילה את גופת בנה ושה סיבוב בכפר, על המכונית היה מונף רגל פלסטין. היא שאלה מי במכונית, ואמרו לה שזה שום דבר, רק מישוה שנפצע ברגל. היא ביקשה לראות את הפצוע, אבל לא נתנו לה. זמן קצר אחר-כך, כשכבר היה ברור שנג'אח מת, התאספו עשרות אנשים סביב המכונית הנוסעת ושרו: אללה הוא אכבר, יש לנו מרטיד. תוך קריאות ושריה התקרבו אל ביתו של נג'אח. כך הבנינה האם שכנה מת.

נג'אח נקבר עוד כמותו היום ב-4 אחרי הצהריים. תושבי כפרים סמוכים, השוכנים על הכביש הראשי, ערכו הפגנות מקומיות ספונטאניות במטרה לעצור את הצבא והמישטרה ולמנוע מהם מלהגיע לתורמוסאיה, כדי לאפי שר לתושבים לערוך את הלווייתו של נג'אח כלא הפרעת השילטונות.

ההודעה לאביו של נג'אח, השהיה כפנמה, על מות בנו, הגיעה ברכיש עקלקלת. כבלהסלפון היחיד שהיה בכפר, וזבל לפני חודש, ומאו מנותקים תושבי-הכפר.

כמיספר האנשים שפגשתי באותו היום, כך מיספר הסיפורים המוזעזעים של התעללות, השפלה ואלימות, הן מצד הצבא והן מצד המתנחלים. ביום השישי בלילה, כך סיפרה אמו של נג'אח, בשעה 11, שוב הגיעו המתנחלים אל הכפר. חלקם היו רכובים על סוסים וחלקם באו ברגל.

הם זרקו פצצות-תאורה לכיוון ה-כפר. צעירי הכפר קראו לתושבים להיזהר והדריעו להם שהמתנחלים מגיעים. זמן קצר אחר-כך עזבו המתנחלים את המקום.

המתנחלים של המתנחלים וגיותיהם לכפר מהזים מקור עיקרי לפחד ולדאגה בקרב התושבים. זאת גם הסיבה, אמרו לי, שהם חוסמים כאנשים את דרכיהג'שה לכפר בכל לילה, כדי לנסות ולמנוע מהמתנחלים להיכנס.

ביציאה מן הכפר הראו לי התושבים מכונית שהובלה באופן קשה עליידי מתנחלים. סיפורי לי על מתנחלים ש-פרצו לאחד הבתים שהיה ריק, וחילבו ברהיטים וכבתי עצמו.

בבית אחד שאלי נכנסתי סיפרה לי פתחיה: עלקם שב-1 במרס התעוררה בשעה 11 בלילה לקול נפץ ורעש, ומצעקת הדייקת על דלת-הכניסה של ביתה. מהחלון היא ראתה חיילים נושאי נשק ומכונית שאורותיה סינורו את הבית. החיילים לא ענו לשאלותיה. הם רק המשיכו לדפוק בחוזקה על הדלת ולצעוק במשך 10 דקות, עד שזנבו.

ששת ילדיה — שלושה בנים ושלוש בנות, שהצעיר שבהם הוא בן פחות מחודש ימים — נבהלו מאוד. הם נשארו במיטות, לא הוציאו הגה מפהם, אבל מצו הם פחדים לעזוב לבד בחדר, והיא נאלצת לישון איתם. באותו הלילה נזרקו שתי אבנים לעבר ביתה של פתחיה. האבנים נזרקו בכוח אציד. הן שכרו את חלון-הכניסה וחדרו עמוק לתוך הבית. לא יכול להיות שאדם זרק אותם, אמר לי קרובימישפחה, זה בטח מכוונה.

הוא עמד במירפסת

חלפתי לנסוע שוב לכפר מיד ורעת אל-שרקיה. הפעם בדרך אחרת, העוברת בסמוך להתנחלות עופרה.

בכניסה הדרומית לכביש המוביל אל הכפר הוצב שלט גדול, מאולתר, כתוב בכתיב בעברית, ונאמר בו: הכניסה אסורה, מחסומים בדרך. נכנסתי.

גם בכניסה הזו, כמו האחרים, היה זרוע במחסומים-אבנים לכל אורכו. כששאלתי היכן ביתו של השאחיד (המרטיד) אמרו לי שיש שניים בכפר, שנהרגו בהפרש של יומיים, אחד נהרג מאש של חייל צה"ל והשני נהרג מאש מתנחלים. בתיהן של שתי המישפחות האבלות נמצאים זה ליד זה.

אש בעצמותי

(המשך מעמוד 31)

של שיחה כזאת. לא השתלתי איתן מבחינה חברתית. אחרי התצוגות הן היו תמיד הולכות למועדונים, לבליוויים, הומינו אותי לבוא, אבל זה לא היה כשכילי.

אין מי לפני

באחד הימים, לגמרי במקרה, שמעה המורה-הרוגמנית על מקהלה חרשה שעומרת להיפתח. היא הלכה לבחינות, התקבלה והחלה לשיר שם. יעקב הולנדר, שהיה המנצח, אמר לי שיש לי פוטנציאל גדול וכדאי לי ללמוד פיתוח-קול. פניתי למורה לפי-תוחקול ולמרת, אבל לא השקעתי כזה יותר מדי. הייתי מבטלת שיעורים, לא הגעתי, לא לקחתי את זה ברצינות. פעם אחת תפסה אותי המורה ואמרה: אם לא תחליטי שזה מה שאת רוצה לעשות בחיים, לא ייצא ממך שום דבר. החלטתי שבאמת לא אוכל להמשיך בכל-כך הרבה עיסוקים, ואולי כדאי שאקדיש את כולי למוסיקה. נרשמתי לאקרמיה למוסיקה. כולם שם היו ילדים, אחרי צבא, ואני הייתי הכי מבוגרת, בת 28. עדיין לא הייתי שלמה עם זה. לא הייתי בטוחה שזה באמת מה שאני רוצה לעשות בחיים. השליש הראשון היה לי קשה מאוד.

הפורטרט הרשמי של רעיה זיסקו-קורנן בארץ, גם בימי המחזור

כולם שם היו מיקצוענים. קראו תווים כמו ספר. השקעתי המון. למדתי לילות שלמים. לקחתי מורים פרטיים, אבל ככל שחלף הזמן הלכה והתחזקה בי ההרגשה שמצאתי את עצמי. אחרי כל-כך הרבה גילגולים ודברים שעשיתי, פתאום התחלתי להרגיש שלכאן אני שייכת.

עד אז עשיתי מה שרצו ממני, מה שדרשו, מה שרצו שאהיה ופתאום אני עושה מה שאני באמת אוהבת. הפכתי למואשרת, באתי לבית-הספר ראשונה והלכתי אחרונה. זה מילא אותי, לא הייתי צריכה מסיבות, לא חברים, זה היה הכל. התקדמתי בקצב מסחרר ואחרי השנה הראשונה הקפיעו אותי ישר לשנה השלישית.

בתקופת הלימודים הכירה את מי שלימים היה בעלה השני, אבי. בתום הלימודים היא התחילה להופיע. שמה החל להיות מוכר. אנשי-מיקצוע התיחילו להתעניין בה, אבל רעיה החליטה שיעדיין יש לה מה ללמוד. היא נסעה עם בעלה לגרמניה והתיישבה במינכן. שנותיים התגוררה שם. כלא היה לי מזל במינכן. כמה פעמים כמעט קיבלתי תפקידים, ובסוף ברבים התפספסו.

נחמה פורתא מצאה קתשריידיות שהתפתח עם גדול ומרי-האופרה פלא-סידו דומינגו. הוא בא להופיע המ בגרמניה וחברה שלי הציעה לי ללכת ולהיבחן אצלו. בהתחלה לא היה לי אומץ. בסוף החלטתי שאין מה להפסיד. חודשים מראש לא ניתן היה להשיג כרטיסים להופעה. ניגשתי לכניסת האי-מנים. היה שם תור ענק של מעריצים. נדחפתי ביניהם, ניגשתי לשומר ואמרתי לו, אני חברה טובה של דומינגו מישראל. דומינגו, שהתחיל את הקאר-

יירה שלו בארץ מאוד אוהב ישראלים ויש לו כאן הרבה חברים.

השומר הוריע לעזור שלו שממ'תינה לו חברה מישראל והוא מיד הגיע והכניס אותי. בנתיים עלה דומינגו לבימה והתחיל להופיע. חיכיתי מא' חזרי הקלעים שלוש שעות. כשהוא ירד מהבימה ולחץ ידיים כולם הוא הגיע גם אלי. שלום, אמרתי לו בעברית והוא אמר, אה, זו את החברה מישראל, רגע, אני לא מכיר את הפנים שלך. ואני אמרתי, נכון, פשוט רצינית שתשמע אותי שרה ולא היתה לי דרך אחרת לדבר איתך.

הוא התחיל לצחוק בקול והסכים לבחון אותי. דומינגו אמר לרעיה שיש לה כישרון גדול. הוא הינה אותה לגדול הסוכנים באירופה וזה הסכים להחתיים אותה לבית-אופרה באירופה, בתנאי שתתגורר שם עם בעלה וילדתה הקטנה. הבעל לא הסכים, הוא החליט שהוא רוצה לגדל את הילדה רק בארץ. רעיה הסכימה להיפרד ממישפחה, אך הסוכן לא הסכים לכך, וסיפר שהיו לו מיקרים כאלה בעבר וזה לא עבד.

רעיה מודה שהיתה מוכנה לעזוב את מישפחתה לתקופה ארוכה, כדי להופיע בבית-אופרה באירופה. בארץ מישפחה היא ערך עליון. אישה צריכה לדאוג לבית, לבישולים, אני מודה שהקאר'יירה חשובה לי לא פחות מאשר הבית. לא אוותר על קאריירה בשביל מי-

הפורטרט הרשמי של רעיה זיסקו-קורנן בארץ, גם בימי המחזור

פחה. האופרה היא כמו אש בעצמותיי. כל היום וכל הלילה הראש שלי באופרה. זמרת-אופרה, היא מספרת, צריכה מנוחה מחלטת יום לפני ההופעה. אסור לה לדבר, אסור להתאמץ. את הילדה הקטנה שלה היא מוסרת בימים של הופעות למטפלת. אם היא תהיה בבית אני אצטרך לצעוק, לדבר. אני חייבת מנוחה מחלטת לפני הופעה. אסור אף לקיים יחסי-מיין לילה לפני הופעה.

לא קל להיות זמרת-אופרה בארץ. כל הזמן לוחצים עלי במישפחה שא' עוזב את זה. אומרים שאין פרנסה, שאין עבודה. זה נכון. יש פה שוק קטן ומי צומצם. יש יותר זמרים מאשר הודם פה נזיות לשיר. והכי מרגיז שאין פה פריגון, התחרות קשה ולא הוגנת. יש קינאה עצומה.

עוד היא מספרת שבבתי-האופרה הגדולים בחוץ-לארץ קיימת רשימה של ימיה-מחזור של כל זמרת. בימים אלה זמרת לא עולה לבימה לשיר. באופרה המתדרשת בארץ-הקודש, ה' סידור הוא לא קיים.

יש בארץ מחסור באנשי מיקצוע, מחסור בתקציבים והחשוב מכל יש גביר להיות זמרת-אופרה בארץ, המ צ'ואים הישראלי לא מרשה את זה. באיטליה כל אחד זמר. שם זה לא מזור. מסורת. האופרה היא דבר צעיר, אבל אני מרגישה שזה מתחיל להשתנות. בהופעות של היום אפשר כבר לראות צעירים בג'ינס ולא רק פרות ושיער לבן של ייקים. אני מקווה שהאופרה בארץ תגדל ותגיע לרמה גבוהה.